

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ünsal ALTINIŞIK^{1*}, Akın ÇELİK²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın.

²Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 24.03.2022

Kabul Tarihi: 20.06.2022

DOI:10.25307/jssr.1092906

Online Yayın Tarihi: 30.06.2022

Öz

Araştırmada üniversite öğrencilerin duygusal zekaları ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve duygusal zekanın liderlik üzerindeki yordayıcı rolünü tespit etmek amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelindeki araştırmada Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ndeki 263 öğrencinin görüşü alınmıştır. Araştırmada "Kişisel Bilgi Formu" ile Bolman ve Deal (1991) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlaması Dereli (2003) tarafından yapılan Liderlik Yönelim Ölçeği ile Wong ve Law'ın (2002) geliştirdiği, Türk kültürüne uyarlamasını Uslu'nun (2019) yaptığı Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistikler, t-testi, korelasyon testi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Analizler, duygusal zeka ile liderlik yönelimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu, duygusal zekanın liderlik yönelimi üzerinde önemli bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ile liderlik yönelimlerinin orta seviyenin üzerinde olduğu görülmüştür. Ayrıca liderlik yönelimi incelendiğinde cinsiyet durumuna göre anlamlı farklılık görülürken, yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Duygusal zeka ölçeğine bakıldığında cinsiyet ile yaş değişkenleri açısından anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre duygusal zekaya sahip bireylerin liderlik yönelimlerini sergileme eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür. Bu bağlamda duygusal zekanın liderlik yönelimi üzerinde oldukça önemli bir unsur olması sebebiyle duygusal zeka ile ilgili derslerin ders müfredatında yerini almasının; insanı önemseyen, empati kuran, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen başarılı liderlerin yetişmesine fayda sağlayacağı için önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Lider, Liderlik, Liderlik Yönelimi, Duygusal Zeka, Üniversite Öğrencileri

Investigation of the Relationship Between Leadership Orientations and Emotional Intelligence Levels of Faculty of Sport Sciences Students

Abstract

The aim of the study was to examine the relationship between emotional intelligence of university students and their leadership orientation and determine predictive role of emotional intelligence on leadership. In the research in the relational screening model, opinions of 263 students at the Faculty of Sport Sciences of Trabzon University were taken. In the research, Leadership Orientation Scale developed by "Personal Information Form", Bolman & Deal (1991) and adapted into Turkish by Dereli (2003), and Emotional Orientation Scale developed by Wong & Law (2002) and adapted to Turkish by Uslu (2019) Intelligence Rating Scale were used. Descriptive statistics, t-test, correlation, regression analysis were used evaluate data. Analyzes shows there is positive significant relationship between emotional intelligence and leadership orientation, and emotional intelligence is important predictor of leadership orientation. Moreover, it was observed emotional intelligence levels and leadership orientations of the participants were above mediumlevel. Moreover, when leadership orientation was examined, there was a significant difference according to gender, but no significant relationship was found according to age variable. Considering emotional intelligence scale, a significant relationship was found in terms of gender and age variables. According to the results obtained, it is possible to say individuals with emotional intelligence tend to exhibit leadership orientations. Therefore, since emotional intelligence is a very important element on leadership orientation, the inclusion of courses emotional intelligence in the curriculum; It is seen that it is important because it will benefit the training of successful leaders who care about people, empathize and express their feelings and thoughts.

Keywords: Leader, Leadership, Leadership Orientation, Emotional Intelligence, University Students

* Sorumlu yazar: Arş.Gör. Ünsal ALTINIŞIK, E-posta: unsal.altinisik@adu.edu.tr

* Yazar notu: Bu araştırma, 5. Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresinde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Küreselleşme ile paralel olarak gelişen ve değişen dünya şartları nazarında; bireylerin veya örgütlerin faaliyetlerini herhangi bir aksaklık olmadan verimli bir şekilde devam ettirebilmeleri için yeniliğe ve değişime açık olmalarının gerekli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla insan yaşamında etkili olan liderlik ve duygusal zeka kavramlarının gerek bireyler için gerekse örgütler için kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Lider, örgütün hedefleri doğrultusunda insanları yönlendirebilmek için otoritesinden ziyade deneyimlerini kullanmayı tercih eden kişidir (Kaçay ve Soyer, 2020). Liderlik güdülenme, kılavuzluk etme, destek verme vb. kabiliyetleri gösterme becerisini mecbur kılan süreç yönetimi şeklinde ifade edilmektedir (Buluç'dan aktaran Bülbül ve Şahin, 2020). Tüm örgütlerin insan odaklı yaklaşım sergilediği bir ortamda (Ağralı-Ermiş vd., 2021) liderin güvene dayalı, tarafsız ve dürüst ilişkileri çalışanların kurumuna karşı güven duygusunu arttıracak, bu doğrultuda çalışanların işinden doyum sağlamasına ve kurumuna bağlılığın artmasına yönelik pozitif duyguların ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır (Ağralı-Ermiş ve Şahin, 2019).

Duygular, insan yaşamında oldukça önem arz eden fiziksel ve ruhsal sağlığın yanında bireylerarası ilişkilerin vazgeçilmez bir unsurudur. Duygularını ifade edebilen, başka insanların duygularını algılayabilen kişilerin yaşamında daha mutlu ve başarılı olabileceği fikri duygusal zeka kavramını daha önemli hale getirmiştir (Certel vd., 2011). İlk olarak Mayer ve Salovey tarafından literatüre kazandırılan bu kavram, Goleman'ın 1995'teki "Emotional Intelligence (EQ)" başlıklı araştırmasıyla insanların ilgisini çekmeye başlamıştır (Bar-On, 2006). Duygusal zeka; bireyin kendisinin ve başkalarının duygu ve düşüncelerini analiz etme ve edindikleriyle düşüncelerini ve davranışlarını etkili olarak kullanma yetkinliği olarak tanımlanmıştır (Mayer & Salovey, 1993).

Günümüzde Spor Bilimleri Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarından mezun olduktan sonra spor yöneticisi, antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve rekreatif anlamda etkinlikler planlayıp ve düzenleme yetkinliğine ve farkındalığına sahip olacak kişilerin mesleki bilgileri kadar çevresiyle olan uyumu da önemlidir. Mezun olduktan sonra kurumlarda istihdam edilecek olan öğrenciler insanlarla muhatap olacak; onların ruh yapılarını ve zor duruma düştüklerinde nasıl davranılması gerektiğini bilmeleri zaruri olacaktır. Dolayısıyla liderlik ve duygusal zeka kavramlarının spor alanında eğitim alan öğrenciler örnekleminde hangi düzeyde olduğu önem teşkil etmektedir. Ayrıca duygusal zeka kavramını spor bilimleri örnekleminde ele alan araştırma sayısının az olmasının dikkat çekmesinin yanında duygusal zekanın liderliği yordayıcı rolünün incelendiği araştırmaların sınırlı sayıda olması bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu doğrultuda ilgili alanda öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimleri ve duygusal zeka seviyelerini belirleyerek, duygusal zekanın liderlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Üniversite öğrencileri örnekleminde duygusal zeka ile liderlik yönelimi arasındaki ilişkinin belirlenmesinin ve duygusal zekanın liderlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığının incelenmesinin hedeflendiği bu çalışma ilişkisel tarama modeli kapsamında yürütülmüştür. Bu modeldeki temel amaç, iki veya daha üzerindeki değişkenin birbiriyle olan değişimini ortaya koymaktır (Büyüköztürk vd., 2016).

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde eğitimine devam eden toplam 263 (121 Kadın, 142 Erkek) kişi oluşturmaktadır. Bu araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde covid-19 pandemi süreci devam ederken gerçekleştirilmiştir. Eğitim kurumlarının uzaktan eğitimle faaliyetlerini sürdürdüğü ve bazı sınırlamaların yer aldığı bu süre zarfında kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminin kullanılmasının uygunluğuna karar verilmiştir. Araştırmacı bu örnekleme yönteminde, yakınındaki ve ulaşılabilmesi kolay olanı tercih etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2014).

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu formda; cinsiyet ve yaş gibi bağımsız değişkenler yer almaktadır.

Liderlik Yönelim Ölçeği (LYÖ): Katılımcıların liderlik yöneliminin belirlenmesi amacıyla Bolman ve Deal (1991) vasıtasıyla geliştirme çalışması yapılan, geçerlik ve güvenilirliğini ise Dereli'nin (2003) yaptığı "Liderlik Yönelim Ölçeği" kullanılmıştır. İlgili ölçme aracı 5'li likert formatında olup, 32 madde ile 4 alt faktör içermektedir. Bunlar ise; "Yapısal Liderlik", "İnsan Kaynaklı Liderlik", "Politik Liderlik" ve "Sembolik Liderlik" olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada Cronbach Alpha (güvenirlilik katsayısı), "Yapısal Liderlik" 0.84; "İnsan Kaynaklı Liderlik" 0.86; "Politik Liderlik" 0.89 ve "Sembolik Liderlik" 0.88 olduğu tespit edilmiştir. LYÖ geneli için güvenirlilik katsayısı ise 0.96'dır.

Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDÖ): Katılımcıların duygusal zekâ düzeylerini belirleyebilmek için Wong ve Law'ın (2002) 16 madde içeren Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme aracının Türk kültürüne uyarlaması, güvenirlilik ve geçerlilik çalışmaları Uslu (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçme aracı 5'li likert formatında olup, 4 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; "Kendi Duygularını Değerlendirme", "Başkalarının Duygularını Değerlendirme", "Duyguları Kullanma" ve "Duyguları Düzenleme" olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada güvenirlilik katsayısı (Cronbach Alpha) "Kendi Duygularını Değerlendirme" için 0,87; "Başkalarının Duygularını Değerlendirme" için 0.85; "Duyguları Kullanma" için 0,89 ve "Duyguları Düzenleme" için 0,872 olarak tespit edilmiştir. DZDÖ geneli için güvenirlilik katsayısı ise 0,90'dır.

Araştırma Yayın Etiği

Bu araştırma Trabzon Üniversitesi tarafından 05.08.2021 tarih ve E-81614018-000-687 sayılı kararla gerekli izinler sağlanarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi bünyesinde eğitim-öğretim faaliyetine devam eden öğrencilere hazırlanan formlar uygulanmıştır. Bu çerçevede uygulanan formda, çalışmanın amacı sunulmuş, üniversite öğrencilerinin araştırmaya gönüllü olarak katılım göstermeleri sağlanarak veri toplama formları cevaplandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Analizler, SPSS aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel olarak; betimsel istatistik, t testi, Pearson Korelasyon ve regresyon analizleri tercih edilmiştir. Verilerin analizi gerçekleştirilmeden önce gerekli olan varsayımlar incelenmiştir. İlk olarak örneklem sayısının yeterli olduğu gözlenmiştir (n=276). Veri setindeki eksik veriler, gözlem miktarının (%5'inden) az olması sebebiyle devre dışı bırakılmış ve 274 veri üstünde araştırmalar sürdürülmüştür. Tek değişkenli uç değer belirlenmesi için z istatistiği ve kutu grafiklerine bakılmış ve uç değer olarak belirlenen 11 gözlem, veri setine dahil edilmemiştir. Çok değişkenli uç değer içinse Mahalonobis uzaklık ölçüsüne bakılmış ve herhangi bir uç değer tespit edilmemiştir. Normal dağılım şartının kontrolü için “çarpıklık” ve “basıklık” katsayılarına bakıldığında verilerin “-1.5 ile +1.5” arasında olduğu görülmüş ve herhangi bir sapmaya rastlanmamıştır. Verilerin normallik dağılımı için ayrıca histogram grafiklerinden de yararlanılmış ve uygunluğuna karar verilmiştir. Değişkenler arası çoklu bağlantı ve tekliğin araştırılması için korelasyon katsayıları tespit edilmiş ve anlamlı korelasyon değerlerinin 0.556 ile 0.708 aralığında yer aldığı, bu doğrultuda çoklu bağlantının bulunmadığı tespit edilmiştir. Tolerans değer aralığının .20'den daha az, VIF değerinin .10'dan üst ve CI değerinin .30'dan yüksek tespit edilmesi çoklu bağlantının olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2011). Bu araştırmadaki tolerans değerlerine bakıldığında .58 ve .63; VIF değerleri 1.57 ve 1.75 arasında değişmektedir. Ayrıca otokorelasyon varsayımı için Durbin Watson testi hesaplanmış ve test sonucu (1.553) hataların ilişkisiz olduğunu göstermiştir. Varsayımların araştırılmasından sonra 263 veri ile analizler gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Liderlik yönelim ölçeği ve duygusal zeka değerlendirme ölçeği puanlarının dağılımı

Boyutlar	Madde Sayısı	N	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık	Min	Maks.
Yapısal Liderlik	8	263	34.43	4.34	-0.220	-0.651	20.00	40.00
İnsan Kaynaklı Liderlik	8	263	36.00	3.42	-0.484	-0.058	25.00	40.00
Politik Liderlik	8	263	35.01	4.21	-0.389	-0.288	22.00	40.00
Sembolik Liderlik	8	263	34.23	4.37	-0.391	-0.463	20.00	40.00
Liderlik (Toplam)	32	263	140.22	15.33	-0.211	-0.494	92.00	160.00
KDD	4	263	17.99	2.43	-0.896	-0.332	11.00	20.00
BDD	4	263	17.93	2.10	-0.570	-0.716	12.00	20.00
DK	4	263	17.51	2.63	-1.078	1.028	8.00	20.00
DD	4	263	16.27	3.39	-0.676	-0.263	6.00	20.00
Duygusal Zeka (Toplam)	16	263	69.70	8.29	-0.268	-0.818	44.00	80.00

Tablo 1'de kullanılan ölçme araçlarının puanlarının dağılımına yer verilmiştir. Tablodaki bulgulara göre, katılımcıların Liderlik Yönelim Ölçeğinden elde ettikleri ortalama değerler 140.22±15.33 olarak belirlenmiştir. İkinci ölçme aracı olan Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeğine bakıldığında elde edilen değerlerin 69.70±8.29 olduğu görülmektedir. Ölçme araçlarından alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında verilerin “-1.5 ile

+1.5” aralığında yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda verilerin normallik dağılım şartını sağladığı söylenebilir (Tablo 1). Bu sebeple verilerin analiz aşamasında parametrik testlerden faydalanılmıştır.

Tablo 2. Liderlik yönelim ölçeği ve duygusal zeka değerlendirme ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşması

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	S	Sd	t	p
Yapısal Liderlik	Kadın	121	33,49	3,56	261	-3.290	0.00*
	Erkek	142	35,23	4,78			
İnsan Kaynaklı Liderlik	Kadın	121	35,54	2,69	261	-1.997	0.04*
	Erkek	142	36,38	3,91			
Politik Liderlik	Kadın	121	34,42	3,46	261	-2.137	0.03*
	Erkek	142	35,52	4,71			
Sembolik Liderlik	Kadın	121	34,04	3,71	261	-2.485	0.01*
	Erkek	142	35,38	4,78			
Liderlik (Toplam)	Kadın	121	137,51	12,09	261	-2.674	0.00*
	Erkek	142	142,52	17,34			
KDD	Kadın	121	17,80	2,31	261	-1.077	0.28
	Erkek	142	18,13	2,52			
BDD	Kadın	121	17,64	1,99	261	-2.108	0.03*
	Erkek	142	18,19	2,16			
DK	Kadın	121	17,02	2,38	261	-2.816	0.00*
	Erkek	142	17,92	2,76			
DD	Kadın	121	15,70	3,21	261	-2.526	0.01*
	Erkek	142	16,75	3,48			
Duygusal Zeka (Toplam)	Kadın	121	68,18	7,58	261	-2.787	0.00*
	Erkek	142	71,00	8,67			

*p<0.05

Analizler, katılımcıların cinsiyetine göre *Liderlik Yönelim Ölçeği geneli* (t= -2.674, p<0.05), *Yapısal Liderlik* (t= -3.290, p<0.05), *İnsan Kaynaklı Liderlik* (t= -1.997, p<0.05), *Politik Liderlik* (t= -2.137, p<0.05) ve *Sembolik Liderlik* (t= -2.485, p<0.05) boyutlarıyla *Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği geneli* (t= -2.787, p<0.05), *Başkalarının Duygularını Değerlendirme* (t= -2.108, p<0.05), *Duyguları Kullanma* (t= -2.816, p<0.05) ve *Duyguları Düzenleme* (t= -2.526, p<0.05) boyutlarından almış oldukları puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Diğer bir ifadeye her iki ölçme aracında da erkek katılımcıların lehine farklılık tespit edilmiştir. Ancak *Kendi Duygularını Değerlendirme* (t= -1.077, p>0.05) boyutundan alınan puanların anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Liderlik yönelim ölçeği ve duygusal zeka değerlendirme ölçeği puanlarının yaşa göre ilişkisi

	Yaş		
	N	r	p
Yapısal Liderlik	263	,105	0.09
İnsan Kaynaklı Liderlik	263	,072	0.24
Politik Liderlik	263	,078	0.20
Sembolik Liderlik	263	,062	0.31
Liderlik Yönelimi Ölçeği (Toplam)	263	,085	0.17
KDD	263	,033	0.59
BDD	263	,053	0.39
DK	263	,103	0.09
DD	263	,144	0.01*
Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği (Toplam)	263	,115	0.06

*p<0.05

Analizler, katılımcıların yaşa göre *Liderlik Yönelim Ölçeği geneli* ($r= ,085$; $p>0.05$), *Yapısal Liderlik* ($r= ,105$; $p>0.05$), *İnsan Kaynaklı Liderlik* ($r= ,072$; $p>0.05$), *Politik Liderlik* ($r= ,078$; $p>0.05$) ve *Sembolik Liderlik* ($r= ,062$; $p>0.05$), alt boyutları ile *Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği geneli* ($r= ,115$; $p>0.05$), *Kendi Duygularını Değerlendirme* ($r= ,033$; $p>0.05$), *Başkalarının Duygularını Değerlendirme* ($r= ,053$; $p>0.05$) ve *Duyguları Kullanma* ($r= ,103$; $p>0.05$) boyutlarından almış oldukları puanlar anlamlı ilişki göstermemektedir. Ancak *Duyguları Düzenleme* ($r= ,144$; $p<0.05$) boyutundan elde edilen puan ortalamalarının yaşa göre anlamlı olarak ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle yaş değişkenine göre duyguları düzenleme boyutunda, pozitif yönlü düşük seviyede anlamlı bir ilişki görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 4. Liderlik yönelim ölçeği ve duygusal zeka değerlendirme ölçeği puanları arasındaki ilişki

	KDD	BDD	DK	DD	Liderlik
KDD	1				
BDD	,533*	1			
DK	,524*	,434*	1		
DD	,431*	,460*	,526*	1	
Liderlik	,556*	,708*	,663*	,671*	1

*p<0.05; **KDD:** Kendi Duygularını Değerlendirme, **BDD:** Başkalarının Duygularını Değerlendirme, **DK:** Duyguların Kullanımı **DD:** Duyguları Düzenleme,

Katılımcıların liderlik seviyeleri ile duygusal zeka seviyeleri arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Bulgulardan hareketle *Liderlik Yönelim Ölçeği* ile *Kendi Duygularını Değerlendirme* ($r= ,556$; $p<0.05$), *Başkalarının Duygularını Değerlendirme* ($r= ,708$; $p<0.05$), *Duyguları Kullanma* ($r= ,663$; $p<0.05$) ve *Duyguları Düzenleme* ($r= ,671$; $p<0.05$) boyutları arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri yükseldikçe liderlik seviyelerinde de paralel olarak bir artış olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 5. Liderliğin yordayıcısı olarak duygusal zekaya ilişkin çoklu regresyon analizi

	β^1 (%95 CI)	Std. Hata	β^2	t	p	İkili	Kısmi
Constant	27.531	4.780		5.760	<0.001*		
KDD	0.417	0.267	0,066	1.564	>0.11	0,566	0,097
BDD	2.962	0.298	0.406	9.924	<0.001*	0,708	0,526
DK	1.708	0.246	0.293	6.949	<0.001*	0.663	0.397
DD	1.362	0.184	0.302	7.402	<0.001*	0.671	0.419

* $p < 0.05$, $F = 167.211$; $p < 0.001$; $R^2 = 0.722$; $SE = 8.15$; ¹=Standartlaştırılmamış katsayı, ²: Standart katsayı

Hesaplanan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ($F_{4,258} = 167.211$, $p < 0.001$) ve $R^2 = 0.722$ olarak elde edilmiştir. Liderlik yönelimi üzerine KDD alt boyutunun etkisi anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Başka bir ifadeyle, KDD liderlik yöneliminin yordayıcısı değildir. BDD boyutunda 1br artış görüldüğünde liderlik yöneliminde 2.962'lik artış meydana gelmektedir. Ayrıca DK boyutunda 1br artış görüldüğünde 1.708'lik, DD boyutunda ise 1br artış görüldüğünde 1.362'lik artış meydana gelmektedir. Liderlik yönelimlerinin sadece %72.2'lik kısmı oluşturulan model ile izah edilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Üniversitede eğitim alan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik yönelimlerinin belirlenmesi; öğrencilerin duygusal zeka seviyeleriyle liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve duygusal zekanın liderlik üzerindeki yordayıcı rolünün tespit edilmesinin amaçlandığı bu araştırma 263 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların Liderlik Yönelim Ölçeğinden elde ettikleri ortalama değerler 140.22 ± 15.33 olarak belirlenmiştir. İkinci ölçme aracı olan Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeğine bakıldığında elde edilen değerler 69.70 ± 8.29 olarak tespit edilmiştir. Bulgulardan hareketle katılımcıların liderlik yönelimleri ve duygusal zeka düzeylerinin orta seviyenin üstünde olduğu söylenebilir. Bu sonuç katılımcıların sorumluluk bilinci yerinde, etrafındaki kişileri anlayabilen, ikili ilişkileri sağlam, hayata olumlu bakabilen, ait olduğu grubun üyelerine fayda sağlayan, aynı zamanda onları güdüleme ve yönlendirebilme yetkinliğine sahip kişiler olduklarını düşündürmektedir. Alanyazına bakıldığında Özkan, Akın ve Durna'nın (2015) ve Çetintaş'ın (2019) araştırmasında katılımcıların liderlik yönelimlerinin orta seviyenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Laçinel (2019) ve Karademir, Döşyılmaz, Çoban ve Kafkas'ın (2010) araştırmasında katılımcıların duygusal zeka seviyelerinin ortalama düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar yapılan bu araştırma ile örtüşmektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından katılımcıların liderlik yönelimleri incelendiğinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu farklılığın erkek katılımcıların lehine olduğu görülmektedir. Bu durum kadın ve erkeğin biyolojik ve fizyolojik anlamda eşit olmamasıyla açıklanabilir. Türk kültürüne bakıldığında genel itibarıyla kadınların biyolojik anlamda annelik misyonunu üstlenmesi

sonucu kendi geri planda tutması, fiziksel anlamda erkeklerin daha güçlü ve dayanıklı bir profil sergilemesi sonucu olaylara öncülük etmesi neticesinde ortaya çıkan bir durum olduğu düşünülmektedir. Alanyazına bakıldığında benzer sonuçlar ile karşılaşılmaktadır. Çetintaş'ın (2019) karete antrenörleri üzerine yaptığı araştırmada, Bulut ve Baloğlu'nun (2016) üniversite öğrencileri örnekleminde yaptıkları araştırmada liderlik yönelimlerinin cinsiyete değişkeni açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Katkat ve diğerlerinin (2015) beden eğitimi öğretmenleri örnekleminde ve Turan'ın (2021) yaptığı araştırmalarda da cinsiyet ile liderlik arasında anlamlı ilişki görülmüştür. İlgili sonuçlar araştırmamızı destekler niteliktedir. Literatüre bakıldığında cinsiyetin liderlik üzerindeki etkisi açısından net bir sonuca rastlamak mümkün değildir. Güngör ve Yenel (2017), Tapşın vd., (2020), Yetim, Tolukan ve Şahin (2015), Yılmaz ve Yenel'in (2020) araştırmalarında cinsiyetin liderlik üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Cinsiyete göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu farklılığın erkek katılımcıların olduğu görülmektedir. Bu durumun araştırmaya dahil edilen örneklem grubundaki erkek katılımcıların yetiştirilme tarzıyla ilgili olduğu yani; iletişim becerisi, kendi duygularını tanıması, problemlerin üstesinden gelebilmesi, karşıdaki bireyin duygularını analiz edebilmesi (empati), yardımseverlik duygusunun ön planda olması, düzgün ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi gibi konularda kendini daha çok geliştirdikleri söylenebilir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlar ile karşılaşılmaktadır. Erdoğan'ın (2008) üniversite öğrencileri ile Sevindik, Uncu ve Güneş-Dağ'ın (2012) sağlık yüksekokulu öğrencileri örnekleminde yaptıkları araştırmalarda duygusal zeka ile cinsiyet arasında farklılaşma tespit edilmemiştir. Elde edilen bulgular araştırmamızı destekler niteliktedir.

Yaş değişkeni açısından katılımcıların liderlik yönelimleri incelendiğinde herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Literatür incelendiğinde benzer bulgular yer almaktadır. Karataş'ın (2017) BESYO öğrencileri ve Çar'ın (2013) spor eğitimi alan üniversite öğrencileri örnekleminde yaptıkları araştırmalarda yaş ile liderlik arasında anlamlı bir bağlantı bulunmamıştır. Elde edilen bulgular araştırmamızı destekler niteliktedir. Yaş değişkeni açısından katılımcıların duygusal zeka düzeyleri incelendiğinde duyguları düzenleme boyutunda anlamlı bir ilişki görülmüştür. Başka bir deyişle, katılımcıların yaş seviyeleri yükseldikçe duyguları düzenleme seviyelerinde de artış görülmüştür. Bu durumun yaş ile paralel olarak bireylerin olgunlaşma sürecine girmeleriyle olaylar karşısında daha tecrübeli olmaları neticesinde duyguları kontrol etme anlamında yetkinlik sağlamalarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde yaşın duygusal zeka üzerinde etkisinin olduğu bulgular yer almaktadır. Çelik ve diğerlerinin (2021) sporcular örnekleminde ve Karademir ve diğerlerinin (2010) spor bilimlerindeki öğrenciler üzerinde yürüttükleri araştırmalarında duygusal zeka ile yaş arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Bulgular bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Katılımcıların liderlik yönelimleriyle duygusal zekaları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle araştırmaya dahil edilen bireylerin duygusal zeka seviyeleri yükseldikçe liderlik yönelimlerinde artış olduğu söz konusudur. Alanyazına bakıldığında liderlik ile duygusal zeka arasındaki pozitif ilişki olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır. Vivian-Tang ve diğerlerinin (2010) akademik liderler, Pillay ve diğerlerinin (2013) yöneticiler örnekleminde yaptıkları araştırmalarda her iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca Barbuto ve Burbach (2006) çalışmalarında katılımcıların duygusal

zekaları ile dönüşümsel liderlik düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlar araştırmamızı destekler niteliktedir.

Duygusal zekanın liderlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığına bakıldığında kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Liderlik yönelimi üzerine KDD alt boyutunun etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Diğer bir ifadeyle KDD liderlik yöneliminin yordayıcısı değildir. Ancak BDD, DK ve DD boyutlarında 1br artış görüldüğünde liderlik yöneliminde artış meydana gelmektedir. Liderlik yönelimlerinin sadece %72.2'lik kısmı oluşturulan model ile izah edilmektedir. Literatüre bakıldığında Karadavut ve Çetin'in (2018) araştırmasında duygusal zekânın alt boyutu olan başarıma ve duygusal özbilinçin liderliği etkilediği ortaya çıkmıştır. Côté ve diğerlerinin (2010) öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada da duygusal zekanın boyutları arasında duyguları anlama yeteneği en tutarlı şekilde liderliğin ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca Alston ve diğerlerinin (2010) araştırmasında da duygusal zekanın liderlik üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin ve duygusal zeka düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu görülmüştür. Katılımcıların liderlik yönelimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılaşma görülürken yaş değişkenine göre herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerine bakıldığında cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca örneklem grubundaki öğrencilerin liderlik yönelimleriyle duygusal zekaları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif ilişki görülmüştür. Başka ifadeyle, üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri yükseldikçe liderlik yönelimlerinde de artış olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal zekanın alt boyutlarının liderlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığına bakıldığında kendi duygularını değerlendirme boyutunun liderlik yönelimi üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ancak başkalarının duyguları değerlendirme, duyguları kullanma ve duyguları düzenleme boyutlarında yaşanan her birimlik artışın liderlik yönelimi üzerinde de etkiye sebep olduğu araştırmamız sonucunda tespit edilmiştir. Bu bağlamda duygusal zekaya sahip bireylerin liderlik yönelimlerini sergileme noktasında daha meyilli olduklarını söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır. Günümüzde duygusal zekâ ve liderlik kavramı önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak kendi duygularına hakim olan, diğer insanların duygularını algılayan ve önem gösteren, farklı duyguları kontrol altına alabilen, empati kabiliyeti yüksek liderlerin duygusal zekaları gelişerek davranışlarına yön verecektir. Dolayısıyla bu kişilerin uygulamış oldukları liderlik tarzlarının olumlu çıktılarını örgüt hayatında da gösterecekleri beklenmektedir. Bu kabiliyete sahip lider kişilerin iş ortamında pozitif çalışma havası yaratarak, örgütsel hedeflere olumlu olarak fayda göstereceği düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlara dayalı olarak; her ne kadar katılımcıların liderlik yönelimleri ve duygusal zeka düzeyleri orta seviyenin üzerinde bulunsun da SBF ve BESYO bünyesindeki bölümlerin ders müfredatına duygusal zeka ve liderlik ile ilgili derslerin zorunlu ders niteliğinde eklenmesinin; mesleki sınıflandırma itibarıyla ilerleyen dönemlerde spor yöneticisi, beden eğitimi öğretmeni, antrenör ve rekreatif anlamda etkinlikler düzenleyecek olan kişilerin başarılı olmaları açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca duygusal zeka kavramının, liderlik davranışlarında önemli bir fonksiyon olarak görülmesi ve geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, liderlikle ilgili tüm ders ve programlarda, duygusal zekayı

temel alan kavramsal ve uygulama temelli eğitimlere değinilmesinin önemli katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Tasarımı-ÜA, Verilerin Toplanması- ÜA; AÇ, İstatistik Analiz- ÜA; Makalenin Raporlaştırılması, ÜA; AÇ. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Tarih: 05.08.2021

Sayı No: E-81614018-000-687

KAYNAKLAR

- Alston, B. A., Dastoor, B. R., & Sosa-Fey, J. (2010). Emotional intelligence and leadership: A study of human resource managers. *International Journal of Business and Public Administration*, 7(2), 61-76.
- Ağralı-Ermiş, S., ve şahin, M. Y. (2019). *Kiřiliđin karanlık yönü*. Gazi Kitapevi.
- Ağralı-Ermiş, S., Altınışık, Ü., ve Burmaođlu, G. E. (2021). Examination of the prediction of person-job fit on person-organization fit from the perspective of academics. *Journal of Educational Issues*, 7(3), 43-57. <https://doi.org/10.5296/jei.v7i3.19276>
- Barbuto, J. E., & Burbach, M. E. (2006). The emotional intelligence of transformational leaders: a field study of elected officials. *The Journal of Social Psychology*, 146(1), 51-64. <https://doi.org/10.3200/SOCP.146.1.51-64>
- Bar-On, R. (2006). The bar-on model of emotional- social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
- Bolman, L. G., & Deal. T. G. (1991). *Reframing organizations. Artistry, choice and leadership*. Jossey-Bass.
- Bulut, M. B., ve Baloğlu, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin aile liderlik yönelimleri ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 495-508.
- Bülbül, A., ve şahin, M. Y. (2020). *Sporcularda istismarcı yönetim algısı*. Gazi Kitapevi.
- Büyüköztürk, ř. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (15. baskı)*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, ř., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E, Karadeniz, ř., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. PegemA Akademi.
- Certel, Z., Çatıkkaş, F., ve Yalçınkaya, M. (2011). Beden eğitimi öğretmen adaylarının duygusal zekâ ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1), 74-81.
- Côté, S., Lopes, P. N., Salovey, P., & Miners, C. T. (2010). Emotional intelligence and leadership emergence in small groups. *The Leadership Quarterly*, 21(3), 496-508.
- Çar, B. (2013). *Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik özelliklerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çelik, D. Ö., Yılmaz, O., şahin, İ., ve Besler, M. (2021). Elit seviyedeki bireysel kadın sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 110-122.
- Çetintaş, Y. (2019). *Karate antrenörlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principals*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Orta Dođu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Erdođdu, M. Y. (2008). Duygusal zeka'nın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.
- Güngör, N. B., ve Yenel, F. (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 39-55.
- Kaçay, Z., ve Soyer, F. (2020). *İř yeri yılmazlığının yordayıcıları örgütsel güven, lider-üye etkileşimi ve iř yeri maneviyatı*. LAP LAMBERT Academic Publishing.

- Karadavut, Y., ve Çetin, Ş. (2018). Duygusal zekânın liderlik üzerine etkisi: Okul yöneticileri üzerine bir araştırma. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 359-386. <https://doi.org/10.23863/kalem.2019.108>
- Karademir, T., Döşyılmaz, E., Çoban, B., ve Kafkas, M. E. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zeka. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 653-674.
- Katkat, D., Tunçkol, M., ve Şahin, M. Y. (2015). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik yönelimlerinin demografik değişkenler bakımından analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 39-47.
- Laçinel, A. (2019). *Yöneticilerde duygusal zeka ile otantik liderlik arasındaki ilişki*. Biruni Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The Intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442. [https://doi.org/10.1016/0160-2896\(93\)90010-3](https://doi.org/10.1016/0160-2896(93)90010-3)
- Özkan Ö. N., Akın, S., ve Durna, Z. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 51-61.
- Pillay, M., Viviers, R., & Mayer, C. H. (2013). The relationship between emotional intelligence and leadership styles in the South African petrochemical industry. *SA Journal of Industrial Psychology*, 39(1), 1-12. <https://doi.org/10.4102/sajip.v39i1.1109>
- Sevindik, F., Uncu, F., ve Güneş-Dağ, D. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 26(1), 21-26.
- Tapşın, F. O., Bayazıt, B., Aydemir, A., ve Tapşın, F. O. (2020). Bireysel ve takım sporlarındaki antrenörlerin liderlik davranışları yönelimlerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi (Sakarya ili Adapazarı ilçesi örneği). *Electronic Turkish Studies*, 15(5), 2625-2636. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.43572>
- Turan, M. (2021). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü iş görenlerinin lider etkinliği düzeyleri ile örgütsel adalet algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 68-85.
- Uslu, E. (2019). *Doğrudan pazarlama çalışanlarında duygusal zekâ, performans algısı, motivasyon ilişkisi: Ankara ili çağrı merkezi çalışanları örneği*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Vivian-Tang, H., Yin, M., & Nelson, D. B. (2010). The relationship between emotional intelligence and leadership practices: A cross-cultural study of academic leaders in Taiwan and the USA. *Journal of Managerial Psychology*, 25(8), 899-926.
- Wong, C. S., & Law, K.S. (2002). The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. *Leadership Quarterly*, 13, 243-274. [https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(02\)00099-1](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(02)00099-1)
- Yetim, A., Tolukan, E., ve Şahin, M. Y. (2015). Spor tesis yöneticilerinin dönüşümcü liderlik davranış özelliklerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 133-147. <https://doi.org/10.14486/IJSCS269>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2014). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. baskı)*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, M., ve Yenel, F. (2020). Gençlik kamplarında görev alan kamp liderlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 118-134. <https://doi.org/10.47778/ejsse.823434>

